

Caprinos eventyrlige verden - Flåklypa Grand Prix [2 DVD]

Caprinos eventyrlige verden - Flåklypa Grand Prix [2 DVD]

Flåklypa Grand Prix er nyrestaurert og skamlipt - kort i nakken og fyldig på sidene - akkurat som Ludvig. Ny teknologi har tuklet med Ivo Caprinos mesterverk, og resultatet er både bedre og dårligere enn originalen.

Flåklypa Grand Prix
Ivo Caprino
Caprino Filmcenter AS
1975/2005
SF Norge
16:9 Fullskjerm
Dolby Digital 5.1, mono
84 min.
2

5

Dirty tricks

Bli med på et tankeeksperiment. Se for deg at Sune Nordgren, direktør ved Nasjonalmuseet for kunst, design og arkitektur i Oslo, hyrer inn et par Nerdrum-elever for å retusjere *Brudeferden i Hardanger*. Lysne litt på fargene, fjerne skitt og støv, samt legge til noen ekstra centimeter på hver side av originalbildet slik at formatet blir tilnærmet 16:9. Etter noen kraftige ramaskrik fra kultur-Norge, rykker Nordgren ut i media og uttaler: «Nasjonalmuseet må forholde seg til den omskiftelige verden rundt oss. Hvis et kunstmuseum skal ha aktualitet for den oppvoksende generasjon må maleriene forholde seg til formater som ungdom kjenner seg igjen i. Det innebærer at *Brudeferden* og mange andre nasjonalklenodier må retusjeres og bygges opp på ny for å passe inn i de rådende TV- og PSP-formatene.»

Riktig så ille er det ikke når Remo Caprino og hans posse nå har restaurert og retusjert Ivo Caprinos nasjonalklenodier, men innsatsen Caprino jr. har gjort reiser noen åpenbare spørsmål: Er det riktig å gå inn i kunstverk og aktivt, og artistisk som Remo Caprino understreker, endre på innholdet på bakgrunn av at først nå foreligger verktøyene som gjør det mulig? Etablerer virkelig digitale verktøy og endrede TV-skjermer et behov hos folk flest som rettferdiggjør å tukle med andre folks åndsverk? Én ting er selvsagt å digitalt restaurere filmene, fjerne støvpartikler og justere farger, med målsetning om å tilbakeføre til sitt opprinnelige uttrykk, men å legge til et skap her, zoome inn i en scene der, og gjør nye kamerabevegelser gjennom det hele. Jeg finner det høyst unaturlig og uetisk.

Flåklypa Grand Prix fremstår riktig nok med en fornyet glød i bildene og et nytt lydspor som løfter bilbaneopplevelsen til nye høyder på denne utgivelsen, men det er likevel noe som skurrer. Heldigvis fremstår historien like sterk og sjarmerende som alltid. Med over fem millioner fylte, norske kinoseter i løpet 30 år, skulle det ikke være nødvendig å gå for tett på historien. Filmen er slik som vi kjenner den; befolket med Aukrusts uforglemmelige persongalleri, tolket gjennom Caprinos møysomme regi, Bjarne Sandemoses tekniske briljans og dukkene til Ingeborg Riiser.

Ludvigs pessimistiske livsbetraktninger er fremdeles like morsomme, og Rudolf Blodstrupmoen er ondskapen personifisert, mens Reodor Felgen er godmodig og bestemt der oppe på toppen sin.

Den mest åpenbare endringen i *Flåklypa Grand Prix* er beskjæringen av bildet. Det sier seg selv at når man skal overføre et bilde fra kinofilmens normalformat til televisionens 16:9, så må man gjøre noen tøffe valg underveis. Tidligere, som med den forrige utgaven av *Flåklypa*, så gjorde man rett og slett bare et utsnitt i originalfilmen. Man klippte bort store deler av bildet, og endte opp med noen halsbrekkende utsnitt, bokstavelig talt. Denne nye DVD-utgivelsen forsøker å bøte på det ved å vurdere utsnittet i hver enkelt scene, og i noen tilfeller altså legge til sidekulisser for å få bildet bredt nok uten å kutte verken oppe eller nede. I noen tilfeller flyttes også utsnittet i filmruten i takt med bevegelsene på skjermen, som i scenen hvor Solan Gundersen henter avisen på begynnelsen av filmen. Resultatet av denne «moderne» metoden er utvilsomt heldigere enn ved forrige DVD-utgivelse, men det ville vært mye bedre hvis Remo Caprino hadde restaurert filmen og presentert den i sitt opprinnelige visningsformat, istedenfor å tukle med sin fars mesterverk.

Denne ny-utgivelsen av *Flåklypa Grand Prix* er selvsagt gjort i beste, økonomiske, mening. Og jeg vil ikke se bort i fra at far sjøl, Ivo Caprino, hadde gjort det på samme vis hvis muligheten hadde vært tilstede i hans dager. Filmopplevelsen forringes ikke av de grepene som er tatt, selv om nostalgikeren i meg får seg en skikkelig støkk. Med et klarere bilde trer detaljer, som jeg ikke har lagt merke til tidligere, tydeligere frem. Jeg hadde for eksempel ikke lagt merke til at Reodor i en scene leser Donald-blad. Den kanskje mest imponerende scenen i filmen, jazzkonserten, løftes ytterligere av et klart bilde og et nytt lydspor, og blir ennå mer imponerende enn tidligere.

Ivo Caprinos mesterverk står fjellstøtt selv om sønnens grep kan diskuteres i det vide og det brede. Purister og nostalgikere vil fnyse av innsatsen som er gjort, mens andre vil muligens oppdage filmen på ny eller fristes for å se den for første gang. Nye generasjoner vil nok oppleve filmens tempo som langsomt og fortellerstilen som gammeldags, men når Il Tempo Gigante fyrer opp motorene vil gammel som ung fryde seg. Det er en universell kvalitet som hviler over *Flåklypa Grand Prix* som trenger igjennom aldersforskjeller, språkbarrierer og til og med 30 år med skitt og slitasje.

Man kan håpe at *Flåklypa* når ut til ennå flere, godt hjulpet av en massiv markedsføringskampanje og andre triks bak ryggen, og slik sett bidrar til å holde interessen for norsk animasjon ved like.

Utgivelsen:

Caprino-klanen har levd i en noe lukket tilværelse ute på Snarøya. Familiebedriften har vært seg selv nok til tider, og har kanskje ikke fått så mange impulser fra utsiden. Dét er følelsen jeg sitter igjen med etter å ha gått denne DVD-utgivelsen nærmere etter i sømmene. Rent estetisk sett er innpakkingen rett og slett horribel, i et forspråk som nok er ment til å utstråle kvalitet og nyskapning, men som ender med å se utspjåket og billig ut. Hjemmelaget, og med Remo Caprino som «kunstnerisk ansvarlig», som han selv formulerer det, får man ikke akkurat følelsen av å holde et eksklusivt produkt i hendene.

Den følelsen endres heldigvis når filmen først ruller og går i avspilleren, for det både ser og høres veldig bra ut. Det er ikke et støvkorn å skimte, og overføringen til DVD-formatet er gjort med åpenbar kunnskap og møysommelighet. Det er få komprimeringsfeil underveis, og bildet er stabilt og hviler godt i øyekroken. Lyden er også oppgradert til Dolby Digital 5.1, og det rumler virkelig godt når *Il Tempo Gigante* kobler inn jetmotorene. Samtidig formidles dialogen og musikken godt.

Ekstramaterialet er varierende, men i hovedsak interessant og underholdende. I den grad man skal sette fingeren på noe, er det med samme retorikk som over; det ser hjemmelaget ut. Menyene er tungvinne og kronglete, og bruken av tekstplakater til å formidle historiske fakta, som filmografi og biografi er håpløst gammeldags og lite formidlingsvennlig.

Heldigvis har man valgt å hvile tungt på NRKs produksjoner når det gjelder dokumentarer og historiske filmklipp. Tre tv-program er hentet frem fra kringkastingens arkiver, sogar to av dem med Erik Bye som programleder. Først fra tidlig 70-tall med Kjell Aukrust og Ivo Caprino i studio som forteller om det gryende *Flåklypa TV og Radio*, som var tenkt som en TV-serie. Det er interessant å høre at Ivo Caprino skyter inn et «sannsynligvis», når Bye brautende skryter av at TV-serien skal begynne allerede til høsten. Det ble som kjent aldri noe av.

Deretter ble det laget et halvtimes program om produksjonen av *Flåklypa Grand Prix*, med en undrende kvinnelig programleder som vandrer rundt på Snarøya. Her får man se mange av testene som ble gjort før langfilmideen kom på bordet, hvor enkelte av figurene som presenteres aldri ble med i selve filmen. Den beste delen av ekstramaterialet er det 60 minutter lange portrettet Erik Bye gjorde av Ivo Caprino i anledning hans 70-års dag i 1990. Her får man høre mer om Ivo Caprino som person og hans egne, og mer modne, betraktninger om eget virke. For en gangs skyld høres ikke Ivo Caprino ut som en reklamefilm for seg selv.

Det er også utdrag fra andre programmer som er mindre interessante, men muligens har en folkelig appell. Du får være med Dorthe Skappel på EU-kontroll med *Il Tempo Gigante*, og Autofil-Jan Erik får kjøre fartsvidunderet. Alt i kommersialismens gode ånd. Resten av materialet er relativt syltynt og vanskelig tilgjengelig.

Summa summarum er denne utgivelsen av *Flåklypa Grand Prix* litt vanskelig å forholde seg til. Jeg er lunken til måten Remo Caprino forvalter sin fars arv, samtidig er det massive arbeidet som er nedlagt gjort med åpenbar kjærlighet til stoffet. Jeg kunne bare ønske meg at Caprino-klanen kunne ha løftet blikket litt, inngått samarbeid der de åpenbart ikke har kunnskap nok selv og på den måten presentert dette vidunderlige materialet på en ennå bedre måte. Og hvorfor ikke la publikum gjøre valget om å se den restaurerte filmen i opprinnelig bildeformat i tillegg til den 16:9-vennlige utgaven?

PS. Med utgivelsen følger et hefte med utdrag fra en artikkel Per Haddal skrev for Oslo Animation Festival i 1999, da Ivo Caprino var festivalens hedersgjest. Artikkelen i sin helhet kan du lese ved å følge link til norskafilm.no

Anmeldt av Tom-Erik Lønnerød, 25.11.05

Takk til [SF Norge](#) meldereksemplar.

Ja

[flåklypa cover](#);